

OPINNÄYTETYÖ

Millainen on hyvä lapsiryhmän ohjaaja? Ohjaajan vaikutus uimakoulun lapsiryhmässä

Aino Pajala

Yhteisöpedagogi AMK
(210 op)

5/2025

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogin koulutus (AMK)

Tekijät: Aino Pajala

Opinnäytetyön nimi: Millainen on hyvä lapsiryhmän ohjaaja? Ohjaajan vaikutus uimakoulun lapsiryhmässä

Sivumäärä: 38 ja 2 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Tiina Heimo

Työn tilaaja(t): Tmi Aino Pajala

Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena oli selvittää, millainen olisi hyvä lapsiryhmän ohjaaja sekä onko ohjaajalla vaikutusta lapsiryhmässä. Tavoitteena oli kehittää tilaajana toimivan yrityksen toimintaa ja lapsiryhmien ohjaajan työskentelyä.

Opinnäytetyön tilaajana toimi opinnäytetyön tekijän oma yritys Tmi: Aino Pajala. Yritys on järjestänyt vuodesta 2020 asti uimakoulutoimintaa lapsille ja nuorille.

Tietoperustassa avattiin kehittämistyön kannalta tärkeitä käsitteitä, kuten positiivinen pedagogiikka, lapsiryhmä, ohjaaja lapsiryhmässä ja lasten osallisuus. Kehittämistyön aineistonkeruumenetelmiä olivat ryhmähaastattelu ja työpaja eri alojen ohjaajille. Aineisto kerättiin keväällä 2025.

Tuloksista selvisi, millainen on hyvä lapsiryhmän ohjaaja. Ohjaajalla on vaikutusta positiivisella tavalla ohjattavaan ryhmään, mikäli ohjaaja on helposti lähestyttävä, ystävällinen, iloinen ja positiivinen.

Kehittämistyön tuotoksena syntyi ohjaajan huoneentaulu, missä on konkreettisia esimerkkejä millainen on hyvä ohjaaja. Huoneentaulun tehtävä on tukea ohjaajia ryhmänohjauksessa. Huoneentaulua voi myös käyttää koulutus- ja perehdytystarkoitukseen.

Asiasanat: ohjaaja, lapset, uimakoulu, ryhmä, osallisuus, positiivinen pedagogiikka

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in NGO and Youth Work, Community Educator, Bachelor's Degree

Author: Aino Pajala

Title: What makes a good children's group instructor? The instructor's influence in a children's swimming class

Number of Pages: 38 and 2 attachment pages

Supervisor(s): Tiina Heimo

Commissioned by: Tmi Aino Pajala

The purpose of this thesis was to find out what kind of person would make a good children's group instructor and whether the instructor influenced the group. The goal was to improve the operations of the company acting as the client and the work of the group leaders for children.

The thesis was commissioned by my own company, Tmi: Aino Pajala. Since 2020, the company has organized swimming lessons for children and young people.

The theoretical part introduced important concepts for the development work, such as positive pedagogy, the role of the instructor in a children's group, and children's participation. The data was collected through a group interview and a workshop for instructors from different fields. The material was gathered in spring 2025.

The results showed what kind of instructor is good for a children's group. It was found that an instructor could have a positive effect on the group if they were easy to approach, kind, cheerful, and positive.

As a result of the development work, an instructor's wall chart was created. It included clear examples of what makes a good instructor. The chart was designed to support group guidance and could be used for training and orientation purposes.

Keywords: instructor, children, swim school, group, participation, positive pedagogy

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	5
2	TILAAJA JA KEHITTÄMISTYÖN TARVE.....	7
3	TIETOPERUSTA.....	10
	3.1 Positiivinen pedagogiikka.....	11
	3.2 Lapsiryhmä.....	12
	3.3 Ohjaaja lapsiryhmässä.....	13
	3.4 Lasten osallisuus.....	14
4	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT.....	16
	4.1 Lähestymistapana tapaustutkimus.....	16
	4.2 Ryhmähaastattelu lapsille.....	17
	4.3 Työpaja eri alojen ohjaajille.....	19
	4.4 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus.....	20
	4.5 Aineiston analysointi.....	21
5	TULOKSET JA ANALYSOINTI.....	23
	5.1 Turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri uimakouluissa.....	23
	5.2 Ohjaajan ilmeet ja eleet.....	26
	5.3 Kannustava ohjaaja.....	28
	5.4 Johtopäätökset.....	30
6	HUONEENTAULU TUEKSI OHJAAJILLE.....	32
7	LOPUKSI.....	34
	LÄHTEET.....	36
	LIITTEET.....	39

1 JOHDANTO

Lasten liikuntaryhmien onnistuminen ei ole sattumaa, sillä liikuntaryhmän ytimessä on ohjaaja. Hyvä ohjaaja rakentaa turvallisen, innostavan ja osallistavan ilmapiirin, jossa jokaisella lapsella on mahdollisuus oppia, kehittyä ja nauttia liikunnan tuomasta ilosta. Mutta millainen on oikeastaan hyvä ohjaaja?

Ohjaajan vaikutus lasten harrastuksissa on merkittävä. Lasten sitoutuminen harrastustoimintaan lisää lasten osallisuutta, vähentää paineita harrastuksesta ja yhteisöllisyys lisääntyy, mikä puolestaan on suorassa yhteydessä tekemisen ja oppimisen laatuun (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023). Uimakoulut tarjoavat lapsille mahdollisuuden oppia tärkeitä vesitaitoja, turvallisen ympäristön oppia tavoitteellista toimintaa (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 2025) ja omasta mielestäni ryhmätyöskentelytaitoja. Tästä huolimatta en löytänyt tutkimuksia, siitä millainen on hyvä ohjaaja ja onko ohjaajalla vaikutusta ohjattavaan ryhmään erityisesti uimakouluympäristössä. Tarvitaan enemmän tietoa siitä, millaiset tekijät ohjaajassa koetaan hyviksi ja miten ohjaaja voi edistää turvallista ja motivoivaa ilmapiiriä uimakouluympäristössä. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, millainen on hyvä lapsiryhmän ohjaaja ja ohjaajan vaikutusta uimakoulun lapsiryhmässä.

Oletuksena on, että ohjaajan pedagogiset taidot, vuorovaikutus sekä ilmapiirin luominen vaikuttavat merkittävästi lasten oppimiseen ja viihtyvyyteen uimakouluissa. Aikaisemmissa tutkimuksissa Runkonen, Pekkilä & Maijala (2024) ja Ranta (2020) korostavat leikin merkitystä oppimisessa sekä turvallisen ja positiivisen ilmapiirin vaikutusta lasten motivaatioon. Lisäksi Laaksonen (2022) käsittelee onnistuneen lapsiryhmän kriteereitä, joihin kuuluu turvallisuus, hyväksyntä ja yhteiset säännöt. Saramäki (2020) puolestaan tutki varhaiskasvatuksen ohjaajan roolia montessoripäiväkodeissa, tutkimus ei kuitenkaan täysin vastaa omaa aihettani, sillä tarkastelen ohjaajan merkitystä harrastustoiminnan ja uimakoulujen kannalta. Opinnäytetyöni pyrkii täydentämään olemassa olevaa tietoa tarkastelemalla erityisesti uimakouluympäristöä ja lasten kokemuksia hyvästä ohjaajasta.

Opinnäytetyön tilaajana toimii oma yritykseni, Tmi Aino Pajala, joka tuottaa uimakouluja alihankkijana suuremmalle yritykselle, Liikutaan ilosta Oy:lle. Oma toimintani keskittyy Turkuun, erityisesti Palvelutalo Esikon ja Tukena Katariinakodin uima-allas tiloihin. Liikutaan ilosta Oy puolestaan tarjoaa liikuntapalveluja Turun seudulla. Yritystoimintani kehittämisen kannalta on olennaista ymmärtää, millainen on hyvä lapsiryhmän ohjaaja ja kuinka voin itse

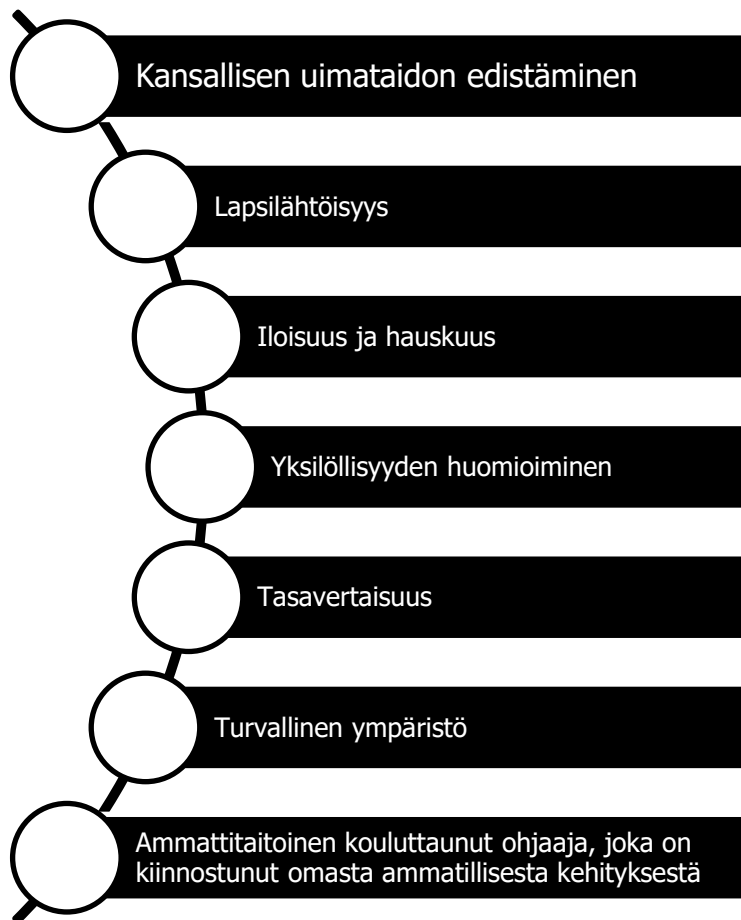
kehittyä ohjaajana. Opinnäytetyöni tavoitteena on tuottaa tietoa, joka palvelee sekä omaa ammattiosaamistani että yritykseni asiakkaita, tarjoten heille laadukasta ja ammattitaitoista ohjausta. On tärkeää ymmärtää, millaiset ominaisuudet tekevät ohjaajasta hyvän lasten näkökulmasta ja miten ohjaajat voivat tukea lasten motivaatiota sekä lasten osallisuutta uimakouluissa. Kehittämiskysymykset, joihin opinnäytetyöni pyrkii vastaamaan, ovat:

1. Millainen on hyvä lapsiryhmän ohjaaja?
2. Onko ohjaajalla vaikutusta ohjattavaan lapsiryhmään? Jos on, niin millaisia vaikutuksia?

Olen toiminut uimakoulujen ohjaajana kymmenen vuoden ajan ja kohdannut erilaisia ohjaajia sekä ohjaustyylejä. Kokemukseni pohjalta olen huomannut, kuinka merkittävä vaikutus ohjaajalla on lapsiryhmän ilmapiiriin ja oppimiseen. Haluan syventää ymmärrystäni tästä aiheesta. Kerään kehittämistyöni aineiston ryhmähaastatteluiden ja työpajan avulla. Ryhmähaastatteluihin osallistuvat uimakoululaiset, ja työpajaan kutsutaan eri alojen ohjaajia. Näiden menetelmien avulla on tarkoitus saada monipuolista tietoa siitä, millainen on hyvä ohjaaja ja miten ohjaajan vaikutus lapsiryhmässä koetaan lasten ja ohjaajien näkökulmasta. Analysoimalla aineistoa pyritään tunnistamaan keskeiset tekijät, jotka vaikuttavat positiivisesti lasten kokemuksiin uimakouluissa. Näiden havaintojen pohjalta laadin kehittämisehdotuksia, joita yritykseni voi hyödyntää toiminnan kehittämisessä.

2 TILAAJA JA KEHITTÄMISTYÖN TARVE

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni tilaajan, joka on oma yritykseni, Tmi Aino Pajala. Yritykseni perustettiin vuonna 2020, ja sen päätoimialana on muu urheilutoiminta. Työskentelen yrityksessäni yksin. Alusta lähtien olen toiminut alihankkijana Liikutaan ilosta Oy:lle, jonka kanssa olen tehnyt tiivistä yhteistyötä. Yhteisten vuosien aikana olemme todenneet jakavamme samankaltaisen näkemyksen lasten liikunnasta ja sen merkityksestä. Toimintamme keskiössä on lasten liikunnan tukeminen kannustavassa, turvallisessa ja innostavassa ympäristössä, jossa ammattitaitoiset ja koulutetut ohjaajat ohjaavat lapsiryhmiä (Liikutaan ilosta Oy 2025). Yritykseni toiminta perustuu pitkälti seitsemään itselleni tärkeään arvoon, jotka ovat kansallisen uimataidon edistäminen, lapsilähtöisyys, iloisuus ja hauskuus, yksilöllisyyden huomioiminen, tasavertaisuus, turvallinen ympäristö ja ammattitaitoinen koulutettu ohjaaja, joka on kiinnostunut omasta ammatillisesta kehityksestä. Alla olevassa kuviossa 1 havainnollistettu yritykseni tämänhetkiset tärkeät arvot.

Kuvio 1. Yritykseni tärkeät arvot.

Liikutaan ilosta Oy palvelee asiakkaitaan Turun seudulla, mutta oma toimintani on keskittynyt pääasiassa Turkuun. Asiakkaani koostuvat lapsista sekä heidän perheistään. Tällä hetkellä tarjoan uimakoulu- ja perheunteja 1–12-vuotiaille lapsille, joita ovat alkeisumakoulu, jatkouimakoulu, tekniikkauimakoulu sekä “uidaan yhdessä” -ryhmiä, joissa on mukana aikuinen sekä perheryhmiä. Valitsin opinnäytetyöni kohderyhmäksi 7–9-vuotiaiden tekniikkauimakoulun, sillä 7–9-vuotiaiden kanssa pystyy luomaan keskusteluita ja halusin saada tietoa juuri sen ikäisiltä. Näillä lapsilla on jo yli 25 metrin uimataito.

Minulla on pitkä kokemus uimaopettajana toimimisesta, sillä olen työskennellyt alalla jo kymmenen vuoden ajan. Vuosien varrella olen toiminut muun muassa Turun kaupungin esiopetuksen uimaopettajana, Salon kaupungin koulu-uintien uimaopettajana sekä eri uimaseurojen uimakoulujen ohjaajana. Lisäksi olen jatkuvasti kehittänyt omaa osaamistani erilaisten koulutusten kautta, ja joista viimeisin suorittamani koulutus on Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton erityisuinnin ohjaajan koulutus. Opiskelen tällä hetkellä yhteisöpedagogiksi, ja koen aiemman työkokemukseni hyödylliseksi tulevaisuuden työtehtävissäni. Pystyn yhdistämään uutta oppimaani tietoa aikaisempaan työkokemukseeni ja soveltamaan sitä yhteisöpedagogin työskentelykentällä. Haluan omalla työpanoksellani edistää kansalaisten uimataitoa ja lisätä tietoisuutta vesiturvallisuudesta, mikä on yksi keskeisistä tavoitteistani uimakouluyrityksessäni.

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry vastaa uimaopettajien kouluttamisesta Suomessa. Tämä koulutus ei ainoastaan anna uimaopettajan pätevyyttä, vaan tarjoaa myös erilaisia menetelmiä eri uintilajien opettamiseen (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 2025). Koulutuksessa keskitytään sekä uimatekniikoiden harjoitteluun, että käytännön uinnin ohjaamiseen. Oman kokemukseni perusteella olen huomannut, että ohjaajien tyylit ja lähestymistavat opetukseen voivat vaihdella merkittävästi. Tämä havainto synnytti tarpeen kehittämistyölleni: halusin ymmärtää, millainen on hyvä ohjaaja ja miten voisin kehittyä ohjaajana. Tavoitteenani on tarjota asiakkaille laadukasta ja mielekästä ohjausta.

Harrastaminen on lapsille vapaaehtoista, ohjaajan ja lapsen välisellä suhteella on suuri merkitys harrastuksen jatkumisen kannalta. Kun lapsi kokee ohjaajan luotettavaksi ja turvalliseksi, hän tulee mielellään tunneille ja jatkaa harrastustaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriön arviointiraportti 2023.) Ohjaajalla onkin keskeinen vaikutus ryhmän toimintaan ja ilmapiiriin. Laadukas ohjaus tukee lasten turvallisuuden tunnetta ja osallisuutta ryhmässä. Jotta ohjauksen laatu pysyisi tasaisena kaikissa ryhmissä, ohjaajien pedagogisten taitojen tulisi olla yhtenäisellä tasolla.

Mikäli pedagoginen osaaminen on puutteellista, voi se pahimmillaan johtaa kielteisiin kokemuksiin, mikä saattaa heikentää lapsen motivaatiota ja kiinnostusta harrastusta kohtaan. Tämä voi jättää negatiivisia muistoja, jotka vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen. (Runkonen, Pekkilä & Maijala 2024, 16.)

Pelkkä uimaopetuksen hallinta ei nykyään riitä, vaan ohjaajien tulisi osata soveltaa pedagogisia taitojaan erilaisten ryhmien tarpeisiin. Lasten moninaisuus, yksilölliset järjestelyt ja erityistä tukea tarvitsevat lapset asettavat ohjaamiselle erilaisia vaatimuksia, joiden huomioiminen on tärkeää. Samalla on varmistettava, että oppiminen tapahtuu positiivisten kokemusten kautta ja esimerkiksi mahdollisesti positiivisen pedagogiikan menetelmiä hyödyntäen. (Tampereen yliopisto 2025.) Opinnäytetyössäni pyrin selvittämään, millainen on hyvä lapsiryhmän ohjaaja ja millainen vaikutus ohjaajalla on ohjattavaan lapsiryhmään.

3 TIETOPERUSTA

Tässä luvussa tarkastelen kehittämistyöni keskeisiä käsitteitä, jotka muodostavat opinnäytetyöni tietoperustan. Näihin keskeisiin käsitteisiin kuuluvat positiivinen pedagogiikka, lapsiryhmä, ohjaaja lapsiryhmässä sekä lasten osallisuus. Tietoperustan rakentamisessa hyödynsin taustatietoja, jotka ovat oma yritykseni sekä työkokemus alalta, aikaisemmin tehdyt tutkimukset ja opinnäytetyöt, lähdekirjallisuus ja verkkolähteet sekä aiheeseen liittyvät artikkelit. Käsitteiden määrittely kuvion avulla auttaa ymmärtämään ja hahmottamaan kehittämistyötäni paremmin. Alla olevassa kuviossa 2 esitän yhteenvedon kehittämistyöni tietoperustasta.

Kuvio 2. Tietoperustan eri osat havainnollistettuna.

3.1 Positiivinen pedagogiikka

Positiivinen pedagogiikka on tapa toimia, olla ja elää, jossa tarkoitus on etsiä vahvuuksia lapsista ja hyödyntää niitä positiivisen ajattelun kautta (Leskisenoja 2019). Positiivinen pedagogiikka määritellään yhdeksi positiivisen psykologian erityisesti kasvatuksen alaa kohdistuvaksi suuntautumiseksi (Kumpulainen, Rajala, Hilppö & Lopponen, 2014). Mielestäni uimakouluissa positiivinen pedagogiikka esiintyy samanlaisena ohjaamisena kuin esimerkiksi varhaiskasvatuksen päiväkodeissa, huomioiden erilaisen ympäristön. Positiivisessa pedagogiikassa tarkoituksena on edistää ja arvostaa lapsen hyvinvointia ja hyväksyä lapsi juuri sellaisena kuin hän on.

Aikuiselta vaadintaan myönteistä suhtautumista negatiivisiin asioihin, jos lapsi toimii väärin. Välittävällä ja rakastavalla pedagogisella kohtaamisella ja otteella saamme lapseen yhteyden. Aikuinen on se, joka uskoo lapsen mahdollisuuksiin ja vahvistaa tätä kautta lapsen luonnetta. (Leskisenoja 2019.) Lapsen myönteinen oppijaminäkuva vahvistuu luoden positiivisen käsityksen itsesään oppijana. Lapsen itsevarmuus ja sinnikkyys kasvaa, mikä vaikuttaa suoraan lapsen oppimisen laatuun ja näin ollen positiiviseen oppimiskokemukseen. (Ranta 2020, 61.) Yksi positiivisen pedagogiikan tärkein kulmakivi muodostuu aikuisen ja lapsen välisestä suhteesta. Harrastuksissa, kuten uimakoulussa lapsi viettää aikuisen kanssa keskimäärin 40 minuuttia viikossa. Lyhyestä ajasta huolimatta lapsen kanssa tulee muodostaa luottamussuhde. Aikuisen tultua tärkeäksi lapselle, lapsi kunnioittaa ja noudattaa aikuisen antamia ohjeita (Leskisenoja 2019).

Ohjaaja, joka on aidosti kiinnostunut sekä omaa pedagogisen kyvyn huomioida jokainen lapsi arvokkaana yksilönä on matkalla kohti mukaansa tempaavaa inklusiivistä pedagogiikkaa (Runkonen, Pekkilä & Maijala 2024, 24–25). Positiivinen suhde on yhteydessä suoraan lapsen sitoutumiseen opetettavaa asiaa kohtaan. Leikkimällä oppiminen ja leikki ovat erityisen tärkeää lapsen kehityksen kannalta. (Ranta 2020, 61.) Uimakouluissa lähestytään opetettavaa asiaa leikin kautta. Leikkisä aikuinen rohkaisee lapsia vuorovaikutukseen keskenään ja pitää ryhmätöinnän mielenkiintoisena ja sitouttavampana. Kun aikuinen heittäytyy mukaan leikkiin, hasuttelee ja näyttää mallia leikeissä, saa hän lapsetkin innostumaan opetettavasta asiasta. (Runkonen, Pekkilä & Maijala 2024, 92.)

3.2 Lapsiryhmä

Uimakouluissa lapsiryhmä muodostuu iän ja taitotason mukaan 10–12 lapsen ryhmästä. Uimakouluissani ryhmät harjoittelevat kerran viikossa 30–40 minuuttia, 17 viikon ajan. Varhaiskasvatuksen tietopalvelun artikkelissa Laaksonen (2022) määrittelee, millainen lapsiryhmä on turvallinen kiinnekohta lapselle. Laaksonen (2022) kertoo artikkelissaan onnistuneen lapsiryhmän kriteereitä ja mistä onnistuneen lapsiryhmän tunnistaa. Onnistuneen lapsiryhmän tunnistaa Laaksonen (2022) mielestä yhteisistä pelisäännöistä, jotka ovat: lapsen tunne kuuluu ryhmään, hyväksytyksi tuleminen, lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi juuri sellaisena kuin on, lasten välisestä kaveruudesta, toisen kunnioittamisesta ja erilaisten oppimistapojen hyväksymisestä, erimielisyyksien ja riitatilanteiden tullessa aikuisen apua on lähellä auttamassa ja selvittämässä riitatilanteita, vanhempien ja ohjaajien välisestä kommunikoinnista ja ryhmätoiminnan tuntuu suunnitelmien mukaisesta ohjauksesta. Seuraavassa kuviossa 3 kuvaan onnistuneen lapsiryhmän kriteereitä.

Kuvio 3. Onnistuneen lapsiryhmän kriteerit (Laaksonen 2022).

Lapsiryhmän ohjaaminen ei ole aina yksinkertaista, ja ryhmätyöskentelyssä voi ilmetä tilanteita, joissa vastuu jakautuu epätasaisesti. Tämä voi johtaa niin sanottuun vapaamatkustajaongelmaan, jossa osa lapsista tekee suurimman osan työstä, kun taas toiset jäävät passiivisiksi. Jotta ryhmä voisi toimia tehokkaasti ja kaikkien eduksi, on tärkeää, että jokainen lapsi osallistuu aktiivisesti toimintaan. (Diviák, Lintner & Nekardová, 2024.) Uimakouluissa jopa pienimpien lasten kanssa mielestäni kaikki lapsiryhmän kriteerit täyttyvät. Tietenkin pienimpien lasten- ja perheryhmien dynamiikka toimii eri tavalla, mitä uimakouluryhmässä, jossa on ohjaaja ja lapsiryhmä. Kehittämistyöni kohderyhmänä toimi 7–9-vuotiaat, jotka osaavat suurimmaksi osaksi noudattaa ryhmän sääntöjä ja periaatteita.

3.3 Ohjaaja lapsiryhmässä

Ohjaajalla lapsiryhmässä on äärimmäisen iso vaikutus. Uuden lapsiryhmän tullessa ohjaajan ensimmäisiä tehtäviä on tutustua lapsiin ja tutustuttaa lapset toisiinsa. Yhteisten pelisääntöjen luominen tukee ryhmän kehittymistä. Miten me toimimme ja miksi me toimimme. Ohjaajan tulee pitää huoli, että jokainen lapsi ymmärtää säännöt. Jokainen on vastuussa ryhmän onnistumisesta. (Piironen 2007.) Ohjaajan tulisi luoda ryhmälle tilanteita, jossa tarvitaan yhteistyötä ryhmäläisten kesken (Suomen suunnistusliitto 2014).

Piironen (2009) käyttää tekstissään ilmaisua ”Me tehtiin se!”, joka on mielestäni yksi palkitsemisimmista kommentteista mitä ohjaaja voi kuulla. Jotta pääsemme ”Me” henkeen ohjaajan tulisi luoda lapsiryhmään positiivisen riippuvuuden tunne. Positiivisen riippuvuuden tunne tarkoittaa, sitä kun lapsi antaa jotain ja saa hän samalla takaisin. Tämä johtaa siihen, että lapsiryhmän sisällä syntyy yhteisten tavoitteiden tavoittelu, jolloin ymmärretään, että kaikki ovat samalla viivalla. Jos minä yritän parhaani yrittävät silloin muutkin. Kun ohjaaja oppii tuntemaan lasten vahvuudet ja ominaisuudet, pystyy hän suunnittelemaan ohjausta ja toimintaa sujuvammin, jolloin lapsiryhmän osallisuutta pystytään edistämään vielä paremmin. Mahdollisten erimielisyyksien tullessa ohjaajan tulee selvittää ongelmat keskittymällä itse ongelmaan eikä syyllisen löytämiseen. Ongelmatilanteita on hyvä käydä läpi ryhmänä ja yhdessä keskustellen ratkaisusta. Ryhmäläisiltä odotetaan sitoutumista uusiin ratkaisuihin. (Piironen 2007.)

Lapset ottavat mallia ohjaajasta, milloin ohjaajan oma käytös vaikuttaa ryhmätoimintaan (Saramäki 2020). Iloinen ja hymyilevä ohjaaja luo jo itsessään hyvää tunnetta lapsiryhmään, mikä lisää ryhmän viihtyvyyttä. Selkeät, ymmärrettävät ja johdonmukaiset ohjeet helpottavat kommunikointia. Apuna vedessä ohjaaja voi puheen ja selkokieliisyyden lisäksi käyttää kuvakortteja

ja tukiviittomia. Eleet, ilmeet ja positiiviseen sävyyn puhuminen auttavat lapsia tulkitsemaan ohjaajaa paremmin. Ohjaajan tulee katsoa puhuessaan lapsiin päin. (Nyyssölä & Korpela, Punainen Risti 2016.)

Sensitiivinen ohjaaja kohtaa lapset tunnetasolla, huomioi lasten emotionaaliset ja sosiaaliset tarpeet (Ranta 2020, 61). Lapset ovat yksilöitä, jolloin ohjaajan tehtävä on ryhmätasolla huomioida lasten yksilölliset tarpeet. Ryhmäpalautteen lisäksi yksilöpalaute on äärimmäisen tärkeää. Jokaista lasta tulee kehua ja kannustaa. Lapset tarvitsevat aikaa yrittämiselle, kehitykselle ja erehdyksille. (Suomen suunnistusliitto 2014.) Ohjaajan tulee tavoitella sitä, että yksikään lapsi ei joudu keskeyttämään harrastusta ikävien kokemusten perusteella vaan, että lapset saavat harrastaa kunnioittavassa ja kannustavassa ilmapiirissä (Runkonen, Pekkilä & Maijala 2024, 16).

3.4 Lasten osallisuus

Osallisuuteen kasvu alkaa turvallisesta ryhmästä ja laajenee elämän mittaan muualle yhteiskuntaan. Lasten oikeuksiin kuuluu osallistuminen, mikä on heikoin tunnettu lastenoikeus Suomessa (Piironen 2007, 6). Osallisuus voidaan määritellä monella eri tavalla, mutta kehitystyössäni keskityn lasten osallisuuteen. Lasten osallisuuden eli vaikuttamisen mahdollisuudet ja mielipiteen kuunteleminen on Harrastamisen Suomen mallin (Opetushallitus 2024) mukaista toimintaa, jonka tavoite on yhdessä lasten kanssa vaikuttaa harrastuksen suunnitteluun ja arkeen. Lapsen osallisuuden merkittävänä edistäjänä toimii kaverisuhteet harrastuksissa. Kaverin läsnäololla harrastuksissa on merkittävä rooli, sillä silloin harrastukseen lähteminen on jo mielekästä. (Runkonen, Pekkilä & Maijala 2024, 52–54.)

Tällä hetkellä tulee kiinnittää huomioita koko yhteiskunnan osallisuuteen, sillä syrjäytyminen ja eriarvoisuus korostuu yhä enemmän ja moni tuntee itsensä ulkopuoliseksi (Nivala & Rynnänen 2019). Lasten osallisuus näkyy uimakoulutoiminnassa siten, että arvostan lasten näkemyksiä ja mielipiteitä. Kuuntelen ja kuulen mitä lapsilla on sanottavaa. Huomioin lasten toiveet ja yksilölliset tarpeet. Pyrin muodostamaan lapsista ryhmän, joka toimii ryhmän yhdessä sovittujen sääntöjen mukaisesti. Nykyisin huolestuttavana aiheena on lasten kokema ulkopuolisuus. Ulkopuolisuutta voitaisiin kehittää harrastustoiminnassa, tulisi lasten identiteettiä vahvistaa, mahdollistaa ja parantaa lasten osallisuutta sekä huomioida lapsen vaikuttaminen hänen omiin asioihinsa ryhmässä. (THL 2023.)

Uimakouluissani on vuosien varrella ollut muutamia kiusaamistapauksia, jotka ovat selvitetty lasten vanhempien kanssa. Lähes jokaisessa ryhmässäni on loistava ilmapiiri, josta saan kiittää lapsia. Lasten osallisuuden edistäjänä toimii läsnä oleva ohjaaja, joka huomioi lapsen kiinnostuksen kohteet ja tarttuu lasten ehdottamiin aloitteisiin (Opetushallitus 2024). Sovimme yhdessä lasten kanssa uimakoulun teemoista, tavoitteista ja työskentelymuodoista. Osallisuus voidaan määritellä neljällä kohdalla: Ideointi, päätöksenteko, toteutus ja arviointi. Kun toimimme yhdessä ryhmäyhteisön hyväksi, lapset alkavat luottaa ryhmän toimintaan ja tätä kautta osallisuus ryhmässä vahvistuu, osallisuus kukoistaa ja lapsen tunne kuulua ryhmään vahvistuu (Nivala & Ryyänen 2019). Turvallinen ja kannustava ilmapiiri tukee lapsen osallisuutta ja innostaa lasta oppimaan ja nostaa lapsen itsetuntoa ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta (Deci & Ryan 2000, 68–78).

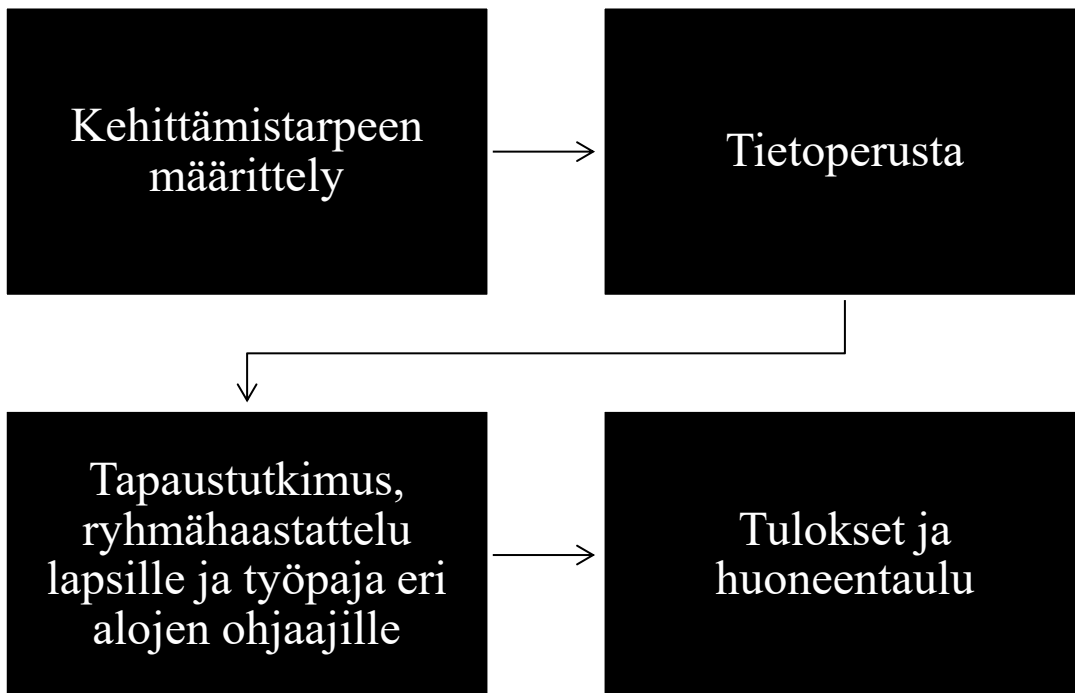
4 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Tässä luvussa esittelen kehittämistyöni menetelmät. Valitsin menetelmiksi lasten ryhmähaastattelun sekä eri alojen ohjaajille suunnatun työpajan. Seuraavissa alaluvuissa tarkastelen näitä menetelmiä yksityiskohtaisemmin ja havainnollistan kehittämisprosessini etenemistä kuvion (ks. Kuvio 4) avulla.

4.1 Lähestymistapana tapaustutkimus

Tapaustutkimuksen tavoitteena on muodostaa monipuolinen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä tarkastelemalla sitä kokonaisvaltaisesti. Tästä syystä tapaustutkimuksessa hyödynnetään usein useita eri aineistoja, joita yhdistellään toisiaan täydentäviksi (Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo 2021). Tapaustutkimuksen keskeinen piirre on pyrkiä saamaan laajasti tietoa yksittäisestä tapauksesta, huomioiden sen eri yhteydet ja kontekstit. Valitsin tapaustutkimuksen kehittämistyöni perustaksi, koska tavoitteeni on tuottaa yritykselleni yksityiskohtaista tietoa siitä, millainen on hyvä lapsiryhmän ohjaaja. Tapaustutkimus vastaa kysymyksiin "miten" ja "miksi", mikä tukee kehittämistyöni tavoitteita (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 52–54). Tapaustutkimukseni ensimmäiseksi lähestymistavaksi valitsin lasten ryhmähaastattelut, sillä halusin saada suoraa tietoa tutkittavalta ryhmältä. Lisäksi järjestin työpajan eri alojen ohjaajille, jossa käsiteltiin ja analysoitiin lasten antamia vastauksia. Näiden vaiheiden pohjalta syntyi huoneentaulu ohjaajille. Käyttämieni menetelmien avulla pyrin saamaan vastauksia kahteen keskeiseen kehittämiskysymykseeni.

Ojasalon ym. (2014, 54) mukaan tapaustutkimus etenee vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa määritellään tutkittava tapaus, mikä pohjautuu aiempaan tutkimustietoon. Tämän jälkeen ilmiötä tarkastellaan sekä teoreettisesti, että käytännössä. Kolmannessa vaiheessa kerätään aineistoa ja analysoidaan sitä eri menetelmien avulla. Viimeisessä vaiheessa tuotetaan kehittämisehdotuksia ja malleja. Alla olevassa kuviossa 4 havainnollistan, kuinka kehittämismenetelmäni etenevät suhteessa näihin neljään vaiheeseen.

Kuvio 4. Opinnäytetyöni kehittämistyön eteneminen havainnollistettuna.

4.2 Ryhmähaastattelu lapsille

Ryhmähaastatteluita käytetään yksilöhaastatteluiden sijaan tai niiden ohessa (Eskola & Suoranta 2000, 94). Haastattelu voidaan toteuttaa niin, että haastattelija puhuu samanaikaisesti ryhmälle, mutta saattaa kysyä yksittäisiltä ryhmän jäseniltä vastauksia (Hirsjärvi & Hurme 2001, 61). Ryhmähaastattelussa voidaan tutkia miten ryhmäläiset näkevät asiat ja muotoutuuko niistä samankaltaisia näkemyksiä (Eskola & Suoranta 2000, 96–97).

”Ryhmähaastattelun etuna on, että sillä saadaan nopeasti tietoa useilta henkilöiltä samanaikaisesti. Ryhmän jäsenet voivat auttaa toisiaan muistamaan jotain, mitä yksin haastattelussa oltaessa ei välttämättä tulisi mieleen. Esimerkiksi lapsia ja vanhuksia haastatellessa on havaittu ryhmähaastattelujen toimivan hyvin. Jos ryhmähenki on hyvä, ryhmä toimii sosiaalisena tukena: puhuminen saattaa olla rennompaa kuin yksilöhaastattelussa vieraan haastattelijan kanssa.” (Saaranen & Kauppinen 2006.)

Haastattelut, jotka toteutetaan lasten kanssa etenevät harvoin suunnitellusti (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvoori 2017). Näin kävi myös minulle, sillä tarkoitukseni oli aluksi pitää lapsille yksilöhaastattelut. Uimahallin haastavien olosuhteiden takia yksilöhaastattelu osoittautui liian hankalaksi, sillä pidän ohjaustunnit yksin, jolloin ongelmaksi osoittautui muiden lasten valvominen haastatteluiden aikana. Lapsia haastatellessa on tärkeää löytää rauhallinen paikka, jotta päästään hyvään vuorovaikutukseen lasten kanssa, sekä saadaan tutkimusaineistoa (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvoori 2017). Pidin ryhmähaastattelun mahdollisimman rauhallisessa uimaallas ympäristössä haastatteluluvan saaneille lapsille. Päädyin valitsemaan ryhmähaastattelun, sillä halusin mahdollistaa vuorovaikutuksen ryhmäläisten välillä. Hyvärinen, Nikander & Ruusuvoori (2017) tuovat ilmi tekstissään, että parhaillaan lasten haastattelu voi muodostua keskusteluksi, jossa molemmilla osapuolilla on aktiivinen rooli.

Ryhmähaastattelu toteutui helmikuussa 2025 Katariinakodin palvelukeskuksen uimahallissa kymmenelle tekniikkauimakoulussa uivalle lapselle. Ryhmähaastattelun runko löytyy liitteestä 1. Haastattelu eteni etukäteen muodostamillani teemoilla ja kysymyksillä. Haastattelua toteuttaessa pyrin kiinnittämään huomiota omaan hymyyni ja ystävälliseen katseeseen. Lapsia haastatellessa on tärkeää pitää kysymykset yksinkertaisina. Haastateltavan tulee varmistaa lapselta, että ymmärsikö lapsi kysymyksen ja onko haastattelijä tulkinnut lapsen vastauksen oikein (Raitala, Rutanen & Vuorisalo 2017).

Haastattelurunko koostui viidestä yksinkertaisesta kysymyksestä, jotka liittyivät kysymykseen ”Millainen on hyvä ohjaaja?”. Vuorovaikutus toimi molemminpuolisesti ja saimme avoimen keskustelun aikaan. Haastattelijana pidin huolen, että jokainen sai osallistua keskusteluun ja kaikkien puheenvuorot kuunneltiin. Valitsin haastattelu päiväksi päivän, jossa mahdollisimman moni lapsi oli paikalla. Tämä siitä syystä, että lasten sairastelujen takia sovittuina päivänä olisi voinut olla vain 2/3 ryhmäläisiä paikalla, jolloin tutkimustulos olisi jäänyt suppeaksi. Kysyin paikan päällä haastatteluluvan lasten vanhemmilta ja lapsilta. Ryhmäläisiä oli paikalla 10, joista kaikkien vanhemmat antoivat haastatteluluvan. Informoin, että kyseinen haastattelu on vapaaehtoinen ja vastaukset ovat anonyymejä. Haastattelun tuloksia käytetään Humanistisen Ammatikorkeakoulun opinnäytetyössäni. Haastattelua ei nauhoitettu uimahalli olosuhteiden takia. Haastattelun vastaukset ovat kirjoitettu tutkittavaan muotoon tietoturvalliseen pilvipalveluun ja aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

4.3 Työpaja eri alojen ohjaajille

Toiseksi kehittämismenetelmäksi valitsin työpajan eri alojen ohjaajille. Työpajassa ideana oli keskustella avoimesti lasten ryhmähaastattelujen vastauksista ja pohtia huoneentauluun tulevia vinkkejä ohjaajille. Laadin työpajalle rungon, mikä johdatteli keskustelua. Tarkoitukseni työpajalle oli luoda rento ja turvallinen ilmapiiri, jossa jokaisella oli mahdollisuus osallistua. Työpajan ohjaajan tehtävä on ohjata keskustelua, luoda keskustelulle tila, jossa jokainen osallistuja huomioidaan ja lopuksi ohjaaja kokoaa keskustelun sisällön yhteen (Työterveyslaitos 2025).

Työpaja (ks. LIITE 2) järjestettiin ennalta sovittuna päivänä maaliskuussa 2025. Työpajaan osallistui lisäksi kolme eri alan ohjaajaa. Ohjaajista kaksi ohjasi lastenliikuntaa, kuten jumpaa ja sirkusta. Kolmas ohjaaja oli liikunnanohjaaja. Tapasimme luonani, jossa varmistin vielä kaikilta suostumuksen työpajaan, sekä ilmoitin tulevan työpajan kirjausten olevan anonyymejä. Kaikki ohjaajat olivat minulle entuudestaan tuttuja, mutta ohjaajat eivät tunteneet toisiaan. Työpajaan oli varattu aikaa kaksi tuntia.

Työpaja alkoi fiiliskorteilla. Ohjaajat valitsivat yhden kortin, joka kuvasi ohjaajan sen hetkistä fiilistä. Jokainen ohjaaja kertoi, omalla vuorollaan miksi valitsi juuri kyseisen kortin ja mikä oli kortin osoittama fiilis. Yksi kuva voi kertoa enemmän kuin tuhat sanaa ja joskus omista ajatuksista on helpompi kertoa kuvien avulla (Mieli Ry 2022.) Fiiliskorttien jälkeen jatkoimme ohjaajien esittelyillä, jossa jokainen kertoi itsestään, sekä millä alalla ohjaa. Vastauksia näihin yllä mainittuihin kysymyksiin ei kirjattu. Seuraavaksi esittelin lasten vastaukset ohjaajille.

Etenimme suurimmaksi osaksi tekemäni rungon mukaan. Oma roolini oli työpajan vetämisen lisäksi olla osallistujana ohjaajan roolissa. Keskustelua herätti (ks. LIITE 2) ensimmäinen kysymys ”Mitkä asiat lasten vastauksissa yllättivät teitä?”, kysymykseen heräsi monia hyviä lisäkysymyksiä, joka johdatteli keskustelua hyvään vuoropuheluun. Olimme sitä mieltä, että lapset tulkitsevat kysymykset eri tavalla, johtuen erilaisista vastauksista. Pohdimme pitkään kysymystä (ks. LIITE 2) ”Onko jokin lasten mainitsema asia, joihin ette ole aiemmin kiinnittäneet huomiota ohjaajan työssä?”.

Työpajassa sai perspektiiviä eri alojen ohjaustyyleistä ja ympäristöistä, sillä esimerkiksi jumpat ja sirkukset pidetään yleensä koulujen liikuntasaleissa. Liikunnanohjaajan tunnit puolestaan painottuivat enemmän kuntosaleihin ja ryhmäliikuntaan. Huomioin, että vedessä ohjaaminen

vaatii vielä enemmän ryhmänhallinnan osaamista, sillä vedessä tärkeintä on lasten turvallisuus eikä huolimattomuudelle ole varaa. Työpajassa käytyjä keskusteluja, vastauksia ja huomioita kirjasin anonyymisti pilvitiedostoon.

Työpajan päättyessä mietimme yhdessä huoneentauluun liittyvästä kysymyksistä (ks. LIITE 2) ”Mitä edellä mainitusta keskustelusta voitaisiin liittää huoneentauluun? Mitkä ovat hyvän ohjaajan merkit?” vastauksia. Kokosimme pilvitiedostoon työpajassa heränneitä yksittäisiä sanoja, joiden avustuksella myöhemmin aloin luomaan huoneentaulua. Mielestäni ohjaajien mielipiteellä on suuri vaikutus huoneentauluun, lasten vastauksien lisäksi.

4.4 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen peruspilareita ovat eettisyys ja luotettavuus, jotka ohjaavat koko tutkimusprosessia (Tuomi & Sarajärvi 2018). Eettisyys on erityisen keskeinen osa sekä aineistonkeruuta että -analyysiä, ja kehittämistyössä on tärkeää huomioida tieteelliset käytännöt, niiden vastuut sekä eettisen ennakoarvioinnin periaatteet ja tarpeellisuus (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023). Haastateltaville annettiin selkeää tietoa haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja anonymiteetin säilyttämisestä. Jokainen osallistuja teki itse päätöksen osallistumisestaan ja antoi siihen henkilökohtaisen suostumuksensa. Koska tutkimusprosessi tai sen tulokset eivät aiheuta haittaa tutkittaville, eettiselle ennakoarvioinnille ei ollut tarvetta. (Arene, 2025). Mitään henkilötietoja ei osallistujilta kysytty.

Tutkimukseni luotettavuutta voidaan kuvata kahdella eri käsitteellä validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetti tarkoittaa tutkimuksen tutkineen juuri sitä mitä tutkimuksessa on luvattu. Reliabiliteetti puolestaan tarkoittaa tutkimustulosten toistettavuutta. (Tuomi & Saramäki 2018.) Noudatin aineistonkeruusuunnitelmaani läpi opinnäytetyön. Tehdyn tutkimuksen luotettavuutta pyritään arvioimaan, sillä halutaan välttyä virheiltä (Tuomi & Saramäki 2018). Tietoturvallisuuden huomioiden kirjasin haastatteluista ja työpajasta keräämäni aineistot Humanistisen ammattikorkeakoulun henkilökohtaiselle Microsoftin pilvipalvelutilille, joka on omien henkilökohtaisten tunnuksieni takana. Aineistot hävitetään opinnäytetyöni valmistuttua.

Lasten ryhmähaastattelujen yhteydessä informoin vanhempia paikan päällä ja kerroin heille kehittämistyöni tavoitteista, ryhmähaastattelun luonteesta sekä siitä, että osallistuminen on vapaaehtoista ja vastaukset käsitellään anonyymisti. Alaikäisten haastatteluun on aina hankittava vanhempien suostumus (Raitala, Rutanen & Vuorisalo 2017). Itse haastattelutilanteessa kerroin

lapsille vielä uudestaan haastattelun tarkoituksesta ja varmistin heidän vapaaehtoisuutensa. Ilmoitin selkeästi haastattelun aloituksesta ja lopetuksesta sekä siitä, että kirjaan heidän vastauksiaan muistiin. Lapset ottivat oman tilan uima-alueelta ja aloitimme haastattelun. Ilmapiiri pysyi rentona ja välillä lapset liikkuvat puhuessaan.

Työpajan ohjaajat saivat ennakkoon kattavan tiedon kehittämistyöni aiheesta, tavoitteista sekä osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja anonymiteetistä. Työpajan alussa varmistin vielä jokaisen osallistujan suostumuksen ennen työskentelyn aloittamista.

4.5 Aineiston analysointi

Tutkimuksessani lähestyn aihetta kokemusnäkökulmasta, jossa keskiössä ovat yksilölliset kokemukset ja niiden merkitykset. Kokemusnäkökulmassa tutkimuksen lähtökohtana on ajatus siitä, että jokaisen kokemus on hänelle totta, vaikka se ei olisikaan kaikkien mielestä totuus. Tämä lähestymistapa korostaa yksilöiden subjektiivisia kokemuksia ja tunteita, eikä tutkijan tehtävänä ole objektoida tutkittavia, vaan pyrkiä ymmärtämään heidän kokemuksiaan mahdollisimman syvällisesti. (Jokinen 2023.)

Aineiston analyysissä olen hyödyntänyt teemoittelua, jota Tuomi ja Sarajärvi (2018) pitävät keskeisenä laadullisessa tutkimuksessa. Teemoittelun avulla aineisto jaetaan pienempiin osiin ja ryhmitellään toistuvien aiheiden mukaisesti, mikä mahdollistaa keskeisten teemojen esiin nousemisen. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että tein muistiinpanoja ja nostin esiin tärkeimmät havainnot jokaisen käyttämäni menetelmän kohdalla. Ryhmähaastattelun aineisto oli valmiiksi tekstimuodossa pilvipalvelussa, joten kävin jokaisen kysymyksen ja vastauksen huolellisesti läpi useaan kertaan. Lisäksi jaottelin toistuvia vastauksia kaavion avulla, jonka avulla pystyin hahmottamaan vastauksissa esiintyvät yleisimmät teemat. Toistuvien vastausten analysointi tarjosi mahdollisia vastauksia kehittämiskysymyksiini.

Työpajasta saadun aineiston analysoin samalla periaatteella. Kävin materiaalin useita kertoja läpi ja ryhmittelin vastaukset teemoihin, jolloin sain esiin merkitykselliset ja toistuvat aiheet. Työpajan vastaukset olivat sisällöltään laajempia verrattuna ryhmähaastattelun lasten lyhyisiin ja ytimekkäisiin kommentteihin ja vastauksiin.

Lopuksi vertailin molempien aineistojen tuloksia keskenään ja etsin niistä yhtäläisyyksiä. Tämän pohjalta muodostin kolme keskeistä teemaa, jotka yhdistin kehittämistyöni tietoperustaan. Näin saadut havainnot tarjoavat arvokasta tietoa ohjaajan vaikutuksesta lapsiryhmässä.

5 TULOKSET JA ANALYSOINTI

Seuraavassa luvussa esittelen ja analysoin keräämiäni aineistoiden tuloksia. Aineistojen pohjalta vastaan kehittämiskysymyksiini, jotka olivat: ”Millainen on hyvä lapsiryhmän ohjaaja?”, ”Onko ohjaajalla vaikutusta ohjattavaan lapsiryhmään? Jos on niin millaisia vaikutuksia?”. Tulokset ovat lasten ryhmähaastattelusta sekä työpajasta eri alojen ohjaajille. Lasten ryhmähaastatteluun osallistui kymmenen lasta ja työpajaan kolme eri alan ohjaajaa.

Aineiston teemoittelun pohjalta muodostui kolme teemaa, jotka ovat: ”Turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri uimakoulussa”, ”Ohjaajan ilmeet ja eleet” ja ”Kannustava ohjaaja” sekä viimeiseksi johtopäätökset. Tarkoituksena oli peilata tuloksia tietoperustaan ja tuoda oma ääneni kuuluviin sekä tuoda omaa ammattikokemustani ilmi.

5.1 Turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri uimakouluissa

Aiempien tutkimusten perusteella turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri on lapselle äärimmäisen tärkeä. Iivonen (2022) toteaa, että fyysinen turvallisuus sisältää lapsen koskemattomuuden, yksityisyyden sekä turvallisen kasvu- ja elinympäristön. Lisäksi hän korostaa sosiaalisen turvan perustarvetta, joka tarkoittaa mahdollisuutta kuulua ryhmään, osallistua sen toimintaan ja tuntea olonsa hyväksytyksi ilman pelkoa kiusaamisesta tai syrjinnästä.

Ryhmähaastatteluun osallistui kymmenen lasta, joista kahdeksan (8/10) kertoi, että hyvä ilmapiiri uimakoulussa tarkoittaa leikkimistä. Kaksi lasta (2/10) antoi poikkeavia vastauksia. Ensimmäisen lapsen mukaan hyvä ilmapiiri uimakoulussa tarkoittaa selkeitä sääntöjä, kuten ”ei saa juosta” ja ”opettajaa täytyy kuunnella”. Toinen lapsi puolestaan pohti, että hyväksyvä ilmapiiri uimakoulussa tarkoittaa:

“Et saa olla juuri sellanen ku haluaa ja myös uimaopettaja saa päättää esimerkiksi minkä väriset hiukset sil on.”

Lasten oli vaikea vastata kysymykseen, koska luulen, että lapset eivät ihan tienneet mitä ilmapiiri tarkoittaa. Tällä vastauksella lapset määrittivät kuitenkin, miltä heidän mielestään hyvä ilmapiiri tarkoittaa. Vastauksen tulkitsemiseen saattaa vaikuttaa lasten ikä erot. Ryhmässä lapset ovat iältään 7–9-vuotiaita.

Työpajassa pohdimme lasten näkemyksiä ja päädyimme siihen, että suurin osa 7–9-vuotiaista kokee turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin liittyvän vahvasti leikkiin. Leikki on keskeinen osa lapsen elämää niin kotona kuin harrastuksissa, ja sen avulla uimakoulusta tulee mielekäs, mikä ylläpitää motivaatiota ja innostusta uuden oppimiseen. Lasten vastaukset tukevat kehittämis-työni tietoperustaa: Runkonen, Pekkilä & Maijala (2024) sekä Ranta (2020) korostavat leikin merkitystä oppimisessa ja osallisuuden vahvistamisessa. Lisäksi leikkisä aikuinen voi innostaa lapsia oppimaan, mikä tukee ryhmän yhteenkuuluvuutta.

Laaksonen (2022) puolestaan nostaa esiin onnistuneen lapsiryhmän keskeiset piirteet, kuten turvallisen ilmapiirin ja sen, että jokainen lapsi kokee tulevansa hyväksytyksi omana itsenään. Tämä näkyy myös lasten vastauksissa. Lisäksi Laaksonen (2022) painottaa yhteisten sääntöjen ja toisten kunnioittamisen merkitystä. Tämä ilmenee esimerkiksi siinä, että lapsi muistaa tärkeät uimahallin säännöt, kuten ”ohjaajaa täytyy kuunnella” ja ”ei saa juosta”. Näitä voidaan tarkastella myös positiivisen pedagogiikan näkökulmasta, lasten vastauksista välittyy myönteinen käsitys ryhmän ilmapiiristä, mikä tukee oppimista ja osallisuutta.

Työpajassa nousi esiin myös haasteita turvallisen ilmapiirin luomisessa. Vaikka ohjaajat pyrkivät aina edistämään positiivista ilmapiiriä, siihen ei voi aina täysin vaikuttaa. Esimerkiksi hyvin vilkkaat lapset voivat häiritä muita ja keskeyttää opetuksen toistuvasti. Yksi ohjaajista kertoi kokemuksestaan, jossa 6-vuotias lapsi häiritsi opetusta jatkuvasti, vaikka häntä kehoitettiin useaan otteeseen rauhoittumaan. Lopulta ohjaaja joutui korottamaan ääntään ja pyytämään lapsen vanhemman paikalle. Tilannetta seurattiin useamman kerran ajan, ja vanhemman läsnäoloa keikeltiin ratkaisuna. Yleensä tämä auttaa lasta keskittymään, mutta tässä tapauksessa se ei tuottanut toivottua tulosta. Lopulta parhaaksi ratkaisuksi katsottiin, että lapsi siirtyy pois ryhmästä ja yrittää myöhemmin uudelleen, kun ryhmätyöskentelytaidot ovat kehittyneet. Ohjaajan mukaan ryhmän ilmapiiri muuttui heti rauhallisemmaksi, ja seuraava opetuskerta sujui selvästi paremmin.

Omien kokemusteni perusteella tällaiset ryhmästä poistamis- tapaukset ovat harvinaisia, joita kuitenkin vuosittain joudutaan käsittelemään lasten vanhempien kanssa. Omalle kohdalleni on osunut muutamia samankaltaisia tilanteita, joista yksi on jäänyt erityisesti mieleeni. Kyseessä oli noin 6-vuotias lapsi, joka alkoi jo ensimmäisestä uimakoulukerrasta lähtien käyttäytyä häi-

ritsevästi. Lapsi huusi, roiski vettä ja keskeytti jatkuvasti muiden lasten toimintaa, useista ohjeistuksista huolimatta. Ryhmän edetessä käytös muuttui yhä haastavammaksi, ja lapsi alkoi käyttäytyä väkivaltaisesti toisia kohtaan, esimerkiksi lyömällä ja potkimalla. Lisäksi hän käytti kirosanoja ja heitteli tavaroita seiniin, ikkunoihin ja jopa toisia lapsia kohti.

Kävin useita keskusteluja lapsen vanhemman kanssa, joka lupasi puhua lapselle käytöksestä. Valitettavasti tilanteessa ei tapahtunut toivottua muutosta, ja sain lopulta muilta vanhemmilta palautetta siitä, että heidän lapsensa pelkäsivät tulla uimakouluun. Tässä vaiheessa ei ollut enää muuta vaihtoehtoa kuin poistaa lapsi ryhmästä. Tämän jälkeen ryhmä rauhoittui ja saimme luotua positiivisen ja turvallisen ilmapiirin. Jälkikäteen ajatellen koen, että minun olisi pitänyt puuttua tilanteeseen aiemmin, eikä jäädä odottamaan muutosta liian pitkään. Mielestäni turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri on ensiarvoisen tärkeä, erityisesti uimakoulussa, jossa ohjaajan vastuulla on lasten turvallisuus.

Pyrin alusta asti ryhmäyttämään lapsia, jotta jokaisella olisi kaveri ja kukaan ei joutuisi tuntemaan oloaan ulkopuoliseksi. Tämä auttaa luomaan positiivisen ilmapiirin, jossa lapset voivat olla rennosti omana itsenään. Ryhmäytyminen käynnistyy jo ensimmäisellä uimakoulukerralla. Aluksi lapset jaetaan pienempiin ryhmiin, joissa he saavat tutustua toisiinsa erilaisten tehtävien avulla. Esimerkiksi lapset esittäytyvät kertomalla nimensä ja ikänsä, minkä jälkeen he keskustelvat keskenään suosikkiruoistaan, -juomistaan, lempieläimistään, väreistään, harrastuksistaan sekä leluistaan. Kuljen ryhmien mukana jokaisen kysymyksen aikana ja autan keskustelun käynnistämässä tarvittaessa. Lopuksi jaan myös omat vastaukseni, jotta lapset näkevät, että aikuinenkin osallistuu.

Pienten lasten ryhmäyttämisessä hyödynnän usein nimileikkiä, jossa kukin lapsi sanoo vuorollaan nimensä ja esittää samalla yksinkertaisen uimaliikkeen, kuten sukelluksen, kuperkeikan, kuplien puhaltamisen tai muun vesitempun. Leikki tukee nimien oppimista ja lieventää mahdollista jännitystä uuden ryhmän edessä. Vanhempien lasten kanssa sovellan leikistä haastavampaa versiota. Ensimmäinen lapsi sanoo nimensä ja tekee liikkeen, seuraava toistaa edellisen nimen ja liikkeen sekä lisää omansa, ja näin jatketaan ryhmän loppuun. Tällainen toiminta kehittää lasten keskittymiskykyä, ryhmän jäsenten välistä vuorovaikutusta, vahvistaa ryhmähenkä ja toimii hauskana muistipelinä.

Toisella kerralla lapset jatkavat tutussa ryhmässä ja ryhmäytymistä vahvistetaan "Seuraa johtajaa" -leikillä, jossa jokainen saa vuorollaan näyttää jonkin liikkeen tai tempun. Tavoitteenani on opetella lasten nimet mahdollisimman nopeasti, jotta voin kutsua heitä nimeltä. Tämä tukee myös lasten keskinäistä nimien oppimista ja vahvistaa ryhmähengen syntymistä. Ohjaajana pidän huolen, että, kun annan ohjeita ja tehtäviä saisin lapset keskittymään ja osallistumaan lempeällä ja kannustavalla otteella, välttämättä turhaa huutamista, sillä se ei palvele ketään. Tavoitteeni on, että lapset tuntevat olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi juuri sellaisina kuin ovat.

Kaiken kaikkiaan lasten ja ohjaajien vastaukset antoivat vastauksia kehittämiskysymyksiini: ”Onko ohjaajalla vaikutusta ohjattavaan lapsiryhmään? Jos on, niin millaisia vaikutuksia?” Tulosten perusteella voidaan todeta, että ohjaajalla on merkittävä vaikutus ryhmän toimintaan. Ohjaaja luo turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin, mikä vahvistaa lasten osallisuutta ja tukee heidän oppimistaan. Toisaalta ryhmän dynamiikka ja lasten yksilölliset piirteet vaikuttavat ilmapiiriin, eikä ohjaaja voi tietää millaisia ongelmia lapsilla tai heidän perheillään on uimakouluun tullessa.

5.2 Ohjaajan ilmeet ja eleet

Kehittämistyöni molempien menetelmien vastauksissa korostui toistuvasti ohjaajan ilmeiden ja eleiden merkitys. Selkokielen käyttö sekä opettavien asioiden havainnollistaminen mallin avulla auttavat monia lapsia ymmärtämään ja hahmottamaan sisältöä paremmin. Kun ohjaaja puhuu iloisella ja positiivisella sävyllä sekä ottaa katsekontaktia lapsiin, hän osoittaa kiinnostusta heitä kohtaan ja luo yhteyden lapseen (Nyyssölä & Korpela 2016). Uima-altaassa ohjaaja näyttää esimerkin ja lapset odottavat seinällä. Lapset voivat katsoa ohjaajan esimerkin joko veden alta tai pinnalta. Lasten ryhmähaastattelussa esitettiin kysymys: ”Miltä hyvä ohjaaja näyttää?” Kahdeksan kymmenestä (8/10) lapsesta vastasi, että hyvä ohjaaja näyttää iloiselta, kivalta, kilttiltä, mukavalta ja hyväntuuliselta. Vastaukset vaihtelivat kuitenkin jonkin verran, mikä osoittaa, että jokainen lapsi tulkitsee kysymyksen omalla tavallaan. Eräs lapsi (1/8) vastasi kysymykseen seuraavasti:

”Näyttää semmoselt et se ei polta tupakkaa ja et näyttää silt milt se näyttää”

Lasten vastauksissa heijastuvat jälleen Laaksosen (2022) onnistuneen lapsiryhmän kriteerit. Lapset kokevat, että myös ohjaajan tulisi saada olla oma itsensä tullakseen hyväksytyksi, mikä puolestaan vahvistaa ohjaajan kokemusta arvostuksesta ja kunnioituksesta. Tämä osoittaa, että

lasten näkökulmasta ohjaajan ulkonäkö ei ole merkityksellistä, mutta he toivovat, ettei ohjaaja tupakoisi. Yksi ohjaajista kiinnitti huomiota lapsen vastaukseen tupakoimisesta. Ohjaaja pohti omalta kannaltaan, aiheuttaako hänen tupakointinsa lapsiin jotenkin, esimerkiksi, jos ohjaaja puhuu lapsen tasolla ja henki haisee tai, että tupakoinnin takia vaatteet haisevat ohjaustunnin aikana. Tämä on hyvä havainto, sillä tupakoinnin mukanaan tuoma haju voi olla epämiellyttävä lapsille.

Työpajassa nousi esiin useita myönteisiä havaintoja lasten vastauksista. Lapset kokivat, että hyvä ohjaaja on kiltti ja voi olla aidosti oma itsensä ilman tarvetta esittää mitään. Työpajaan osallistuneet ohjaajat olivat yhtä mieltä siitä, että iloinen ja positiivinen ohjaaja on helposti lähestyttävä ja että hänen tulisi luoda ympärilleen avoin ja vastaanottavainen ilmapiiri. Yksi ohjaajista puolestaan mietti omalta kannaltaan ajatuksia ilmeistä ja olemuksesta. Lähinnä siitä näkökulmasta, että muistaako aina hymyillä ja olla helposti lähestyttävä, sillä hänelle hymyileminen ei tule luonnostaan ja perusilme näyttää ”vakavalta”. Koska ohjaajan työ sisältää myös asiakaspalvelua, on tärkeää antaa itsestään mahdollisimman myönteinen vaikutelma. Ohjaajat toivat esiin, että positiivinen ohjaaminen parantaa lasten keskittymistä ja kuuntelua, jolloin turhaa huutamista ei tarvita. Kuitenkin tilanteissa, joissa lapsi ei reagoi useisiin lempeisiin ohjeisiin, ohjaajan on tarpeen toimia jämäkämmin. Joskus ohjaajan on syytä ”mennä itseensä” ja tarkastella, olenko antanut riittävän selkeät ohjeet. Tämä lähestymistapa on linjassa positiivisen pedagogiikan periaatteiden kanssa, joissa korostetaan kannustavaa ja selkeää vuorovaikutusta.

Nyyssölä & Korpela (2016) toteavat, että iloinen ja hymyilevä ohjaaja luo positiivista ilmapiiriä lapsiryhmään. Lisäksi heidän mukaansa ohjaajan äänensävy, selkokielen käyttö sekä ilmeet ja eleet auttavat lapsia ymmärtämään ohjausta paremmin. Mielestäni voimakkaasti puhuminen/huutaminen on tarpeen joskus, siinäkin äänensävyllä on iso merkitys. Työpajassa pohdittiin myös kysymystä ”Miksi ohjaajan olemus ja asenne ovat tärkeitä?” (ks. LIITE 2). Keskustelussa nousi esiin ajatus, että aikuinen toimii lapsen peilinä. Jos ohjaaja ei osoita kiinnostusta, ei lapsikaan välttämättä kiinnosta opetettava asia. Tämä ajatus pätee laajemminkin eri elämänaluilla. Saramäki (2020) korostaa opinnäytetyössään samaa havaintoa, että ohjaajan käytös vaikuttaa suoraan lapsiryhmän toimintaan, sillä lapset ottavat mallia aikuisen esimerkistä.

Mielestäni aikuisen eleiden ja ilmeiden tulkitseminen voi toisinaan olla haastavaa, sillä jotkut ihmiset ovat ilmeikkäämpiä kuin toiset. Sen sijaan lasten ilmeitä ja eleitä on usein helpompi ymmärtää, sillä heidän tunteensa näkyvät selkeämmin ja suoraviivaisemmin. Lapset ilmaisevat

innostuksensa ja onnistumisen tunteensa avoimesti, mikä helpottaa ohjaajana tilanteiden tulkintaa. Omassa työssäni kiinnitän erityistä huomiota omaan ulosantiini, miten ja millä tavalla annan ohjeita ja siihen, että välitän iloisen ja positiivisen vaikutelman. Haluan, että lapset viihtyvät kanssani uimakouluissa ja kokevat olonsa mukavaksi. Parhaita hetkiä ovat ne, kun lapset palaavat viikon päästä uimaan ja kertovat ikävöineensä minua. Se tuo itselle valtavan hyvän mielen ja onnistumisen tunteen, mikä puolestaan motivoi ohjaajana ja lisää työssä viihtyvyyttä. Voidaan siis todeta, että ohjaajan ilmeet ja eleet vaikuttavat merkittävästi lapsiryhmän toimintaan sekä siihen, millaisena lapset kokevat hyvän ohjaajan.

5.3 Kannustava ohjaaja

Lasten ryhmähaastattelussa ja työpajassa nousi esiin samankaltaisia ajatuksia kannustavasta ohjaajasta. Yksi keskeinen piirre kannustavassa ohjaajassa on rohkaista lasta yrittämään uudelleen, jos jokin taito ei heti onnistu. Piironen (2007), tutkimuksessaan toteaa, että osallisuuden kasvu alkaa turvallisesta ryhmästä. Ryhmähaastattelun vastasi seitsemän lasta (7/10), että kannustava ohjaaja käyttää usein kehumisen sanaa ”hyvä”. Hyvä sana toistui monessa vastauksessa eri kontekstissa. Tässä kolmen (3/10) lapsen vastaus, jotka mielestäni kuvaa hyvin kannustavaa ohjaajaa

”Vois kannustaa sillee et niinku hyvin menee oot täs tosi hyvä niin se on perfect eikä sen ees tarvi olla”

”Jos ei osaa jotain ei haittaa nii sanoo et ei se haittaa kaikki ei opi ekalla kerralla asioita”

”Hyvä ohjaaja kannustaa niiku hyvä sä osaat tosi hyvin loppukiri”

Pohdin, että lasten vastauksista käy selvästi ilmi, että heitä kannustetaan uimakoulussa. Ohjaajan näkökulmasta tämä vahvistaa käsitystä siitä, että uimakouluissa vallitsee positiivinen ja rohkaiseva ilmapiiri. Vastauksista toistuu ajatus, että ensimmäisellä yrittämällä ei tarvitse onnistua, eikä epäonnistuminen ole syy lannistua. Ohjaaja tukee ja kannustaa yrittämään uudelleen. Harrastuksen mielenkiinnon ja jatkuvuuden kannalta on tärkeää, ettei tavoitteena ole täydellisyys, vaan oppimisen ilo ja kehittyminen omassa tahdissa.

Lasten ja nuorten suunnistusliiton ohjaajan oppaassa Lilja (2014) korostaa, että kannustava ohjaaja huomioi sekä ryhmän kokonaisuutena, että jokaisen lapsen yksilönä. Ryhmäpalautteen lisäksi on tärkeää antaa henkilökohtaista kannustusta jokaiselle lapselle. Ohjaajana pyrin tuke-

maan ja rohkaisemaan lapsia jokaisen harjoitteen aikana. Esimerkiksi myyräuinnin harjoitte-
lussa annan ensin yleisen palautteen koko ryhmälle ja sen jälkeen yksilöllisiä kehuja. Tarvitta-
essa yhdistän positiivisen palautteen kehitysehdotukseen, esimerkiksi: "Hienosti tehty! Seuraa-
vaksi voisit keskittyä vielä käsivedon rytmiin." Hyvä keino on myös jakaa lapset kahteen ryh-
mään, jolloin voin antaa kohdennettua palautetta, esimerkiksi: "Sinisellä ryhmällä meni tosi
hyvin, hienosti muistitte potkia suorilla jaloilla!" ja "Vihreän ryhmän lapsilla sujui erityisen
hyvin käsivedot!". Tämä menetelmä helpottaa kannustamista ja mahdollistaa jokaisen lapsen
paremman huomioimisen pienemmässä ryhmässä.

Työpajassa keskustelimme kannustavan ohjaamisen merkityksestä lasten oppimiselle ja moti-
vaatiolle. Pohdimme, että kannustava ohjaaja luo turvallisen ilmapiirin, jossa lapsi uskaltaa
yrittää, tehdä virheitä ja oppia uutta. Yksi tärkeimmistä asioista on rohkaiseva palaute ja posi-
tiivinen sanavalinta. Pohdimme, että sen sijaan, että ohjaaja kieltäisi asioita, ohjaaja voi ohjata
myönteisesti, esimerkiksi "Kokeillaan näin, tämä voi toimia paremmin!" Pyritään kannusta-
maan lasta yrittämään uudelleen, vaikka jokin taito ei heti onnistu. Ohjaaja voi sanoa "Ei hait-
taa, harjoitellaan yhdessä!" tai "Jokainen oppii omaan tahtiin." Runkonen, Pekkilä & Maijala
(2014) mainitsevat kirjassaan, miten ohjaajalla on suuri vaikutus harrastuksen jatkumisen kan-
nalta. Harrastuksen lopettaminen ikävien kokemusten takia saattaa jättää lapsen pitkäksi aikaa
kielteisiä tunteita.

Keskustelimme, että ryhmässä kannustaminen luo yhteisöllisyyttä ja innostaa lapsia tukemaan
toisiaan. Ohjaajat antoivat erilaisia esimerkkejä, kuten rohkaista ryhmää antamaan aplodit on-
nistumisista tai kannustamaan kaveria kannustavilla sanoilla. Kannustava ohjaaminen tukee po-
siitivista ja turvallista ilmapiiriä, jossa lapsi kokee itsensä hyväksytyksi ja innostuu oppimi-
sestä. Tämä tekee ohjaajan roolista keskeisen lasten hyvinvoinnin ja ryhmädynamiikan kan-
nalta. (Deci & Ryan 2000, 68–78).

Haluan tuoda esiin, kuinka itse kannustan lapsia uimakouluissa. Käytän kannustusta sekä on-
nistumisten, että oppimisprosessin tukena. Onnistuneissa suorituksissa käytän innostavaa ja
rohkaisevaa kieltä, kuten: "Hienosti menee!", "Tosi hyvä, juuri noin!", "Mä sanoin, että sä osaat
hienosti!", tai "Ihan mahtavaa, huomasiitko, että uit koko matkan seinältä seinälle? Tästä pitää
ehdottomasti kertoa sun vanhemmille!". Katsekontakti ja eleet, kuten peukun näyttäminen, ovat
myös tärkeä osa kannustamista. Erityisesti tilanteissa, joissa olen fyysisesti kauempana lap-
sesta.

Mikäli lapsi ei vielä hallitse opeteltavaa taitoa, rohkaisen häntä lempeästi ja ohjatusti jatkamaan harjoittelua: ”Hienoa! Seuraavalla kierroksella keskitytään jalkoihin, muistatko, missä asennossa jalkojen piti olla?”, tai ”Tosi hyvä! Hienosti yrität, nyt onnistui jo muutama metri ilman, että laitoit jalkoja pohjaan.” Lisäksi muistutan lapsia siitä, että harjoittelu on osa oppimisprosessia: ”Eiks vaan, että ollaan täällä harjoittelemassa uintia, ei tarvitse vielä osata! Sen takia mä olen täällä, että autan sua ja harjoitellaan yhdessä.” Koen, että tällainen tapa ohjata vahvistaa lasten motivaatiota, rohkeutta yrittää uudestaan ja vahvistaa luottamusta omiin kykyihinsä. Mielestäni kannustavalla ohjaajalla on merkittävä vaikutus lapsiryhmään, ja lasten mielestä yksi hyvän ohjaajan tärkeimmistä ominaisuuksista on kannustavuus.

5.4 Johtopäätökset

Kehittämiskysymykseni olivat: Millainen on hyvä lapsiryhmän ohjaaja?”, ”Onko ohjaajalla vaikutusta ohjattavaan lapsiryhmään? Jos on niin millaisia vaikutuksia?” Tulosten perusteella voidaan sanoa, että ohjaajalla on merkittävä vaikutus lapsiryhmään. Hyvä ohjaaja rakentaa turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin, jossa lapset voivat oppia ja kasvaa ilman pelkoa syrjinnästä tai epäonnistumisesta. Ohjaajan ohjeiden antamisen tapa, miten näyttää mallia, ilmeet, eleet ja kehonkieli vaikuttavat siihen, miten lapset kokevat ohjaajan ja kuinka helposti he ymmärtävät ohjeita. Kannustava ohjaaminen tukee lasten motivaatiota ja oppimista sekä luo ryhmään yhteisöllisyyttä.

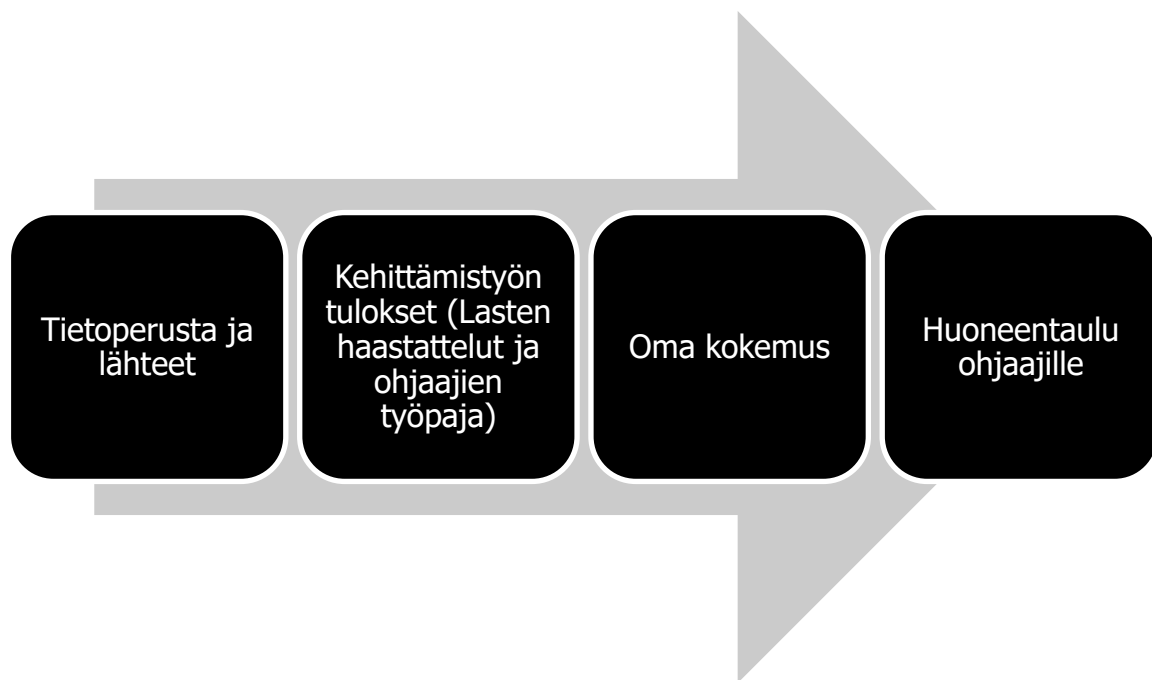
Aiemmat tutkimukset viittaavat samaan, kuten Saramäki (2020) kertoo opinnäytetyössään, miten ohjaajan roolilla on merkitystä lasten osallisuuden edistämiseen. Ohjaaja saavuttaa merkittäviä tuloksia ja onnistuu työssään, kun lapsiryhmässä on rauhallinen ilmapiiri. (Saramäki 2020). Ranta (2020) puolestaan toteaa väitöskirjassaan positiivisen pedagogiikan olevan merkittävä tekijä lapsen oppimisen kannalta.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että ohjaajalla on keskeinen vaikutus lasten hyvinvoinnissa ja oppimisessa. Hyvän ohjaajan piirteitä ovat myönteinen ja rohkaiseva asenne, selkeä vuorovaikutus sekä kyky luoda turvallinen ympäristö, jossa lapset uskaltavat kokeilla, oppia ja kehittyä. Näiden ominaisuuksien kautta ohjaaja voi vaikuttaa lapsiryhmään positiivisesti ja edistää lasten kasvua niin yksilöinä kuin ryhmän jäseninä. Kehittämiskysymykseni keskittyvät hyvän ohjaajan tunnusmerkkeihin sekä ohjaajan vaikutusta lapsiryhmässä. Seuraavaksi voisi olla hyödyllistä tutkia lasten yksilöllisiä tarpeita ja sitä, kuinka ohjaaja huomioi ne käytännössä. Tähän

voisi myös yhdistää neuropsykiatriset piirteet, sillä omien kokemusteni perusteella uimakoulu-ryhmissä on paljon neuroepätyypillisiä lapsia, jotka saattavat tarvita erilaista tukea ja ohjausta. Tämä voisi tuoda arvokasta näkökulmaa siihen, miten ohjaaja voi mukauttaa toimintaansa erilaisten lasten tarpeiden mukaan.

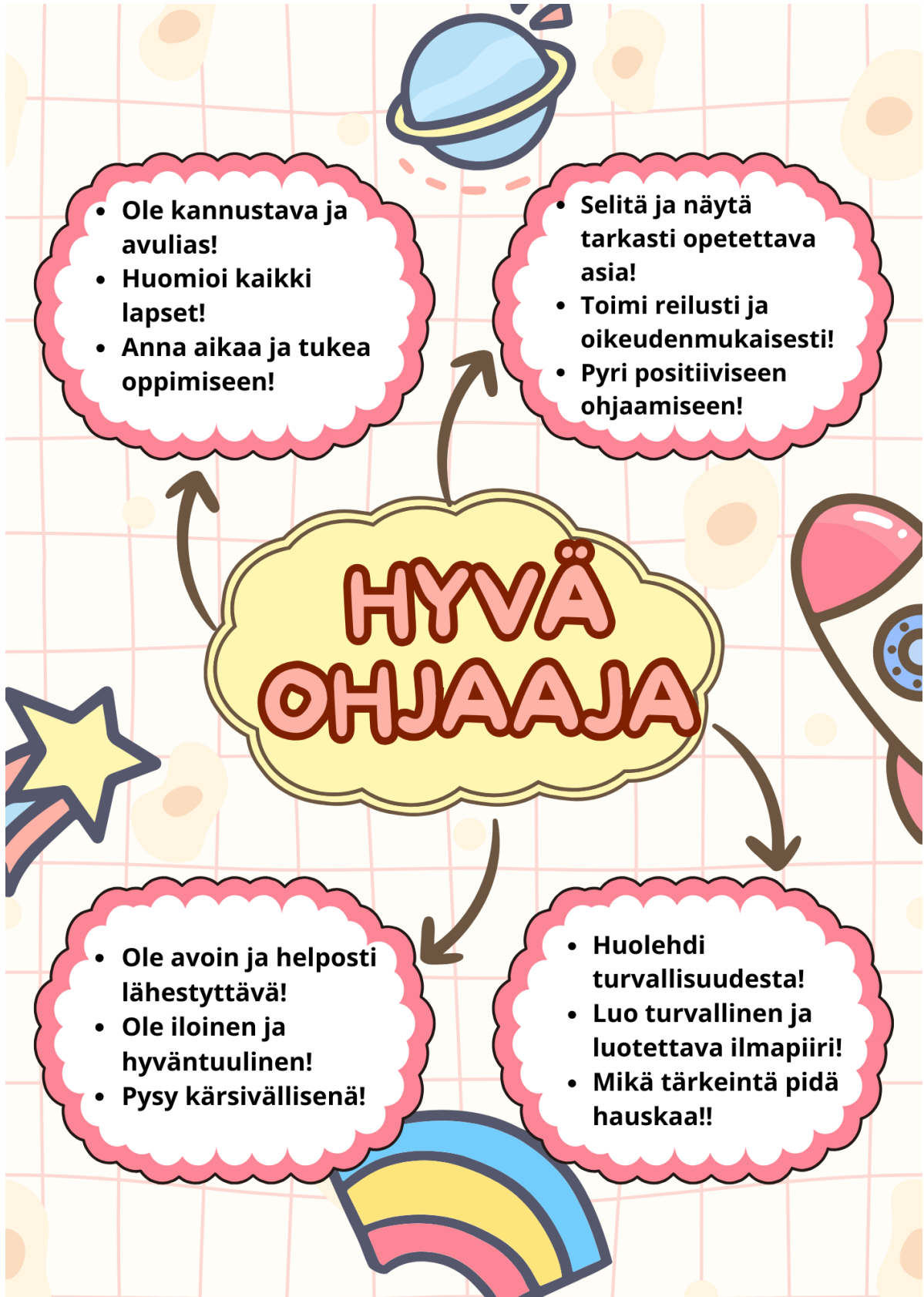
6 HUONEENTAULU TUEKSI OHJAAJILLE

Kehittämistyöni lopputuloksena syntyi huoneentaulu (ks. Kuva 1) ohjaajille. Huoneentaulu muodostui tietoperustan, tutkimustulosten ja omien kokemusten pohjalta. Alla olevassa kuviossa 5 havainnollistettu huoneentaulun rakentamisen prosessi.

Kuvio 5. Huoneentaulun rakentamisen prosessi vaiheittain.

Huoneentaulussa keskitytään selkeyteen ja helppolukuisuuteen. Tavoitteenani oli välttää liiallista tekstiä ja värimaailmaa, jotta kokonaisuus pysyy selkeänä ja informatiivisena. Huoneentaulu on suunniteltu sijoitettavaksi esimerkiksi taukotilojen seinälle, josta ohjaajat voivat helposti vilkaista sitä tarpeen mukaan. Lisäksi se on saatavilla PDF-muodossa, mikä mahdollistaa sen jakamisen lähettämällä esimerkiksi sähköpostiin omille sijaisilleni, jotta he voivat perehtyä uimakoulujen ohjausperiaatteisiin ennen työvuoroaan. Huoneentaulu soveltuu perehdytyksen yhteyteen. Huoneentaulussa on 12 eri lausahdusta muistutuksena ohjaajille.

Kuva 1: Huoneentaulu tueksi ohjaajille.

7 LOPUKSI

Kehittämistyöni tavoitteena oli selvittää, millainen on hyvä lapsiryhmän ohjaaja, sekä luoda huoneentaulu, joka sisältää konkreettisia esimerkkejä hyvästä ohjaajasta. Huoneentaulua voidaan hyödyntää esimerkiksi perehdytyksessä ja sijaisen saapuessa tuuraamaan. Kehittämistyön perustana olivat kehittämiskysymykset: "Millainen on hyvä lapsiryhmän ohjaaja?" sekä "Onko ohjaajalla vaikutusta ohjattavaan lapsiryhmään? Jos on, niin millaisia vaikutuksia?" Näihin kysymyksiin onnistuin lopulta löytämään vastauksia.

Koska tein kehittämistyöni omaan yritykseeni, minulla oli jo ennestään käytännön kokemusta ja ymmärrystä tutkimastani aiheesta. Hyödynsin monipuolista lähdekirjallisuutta, mikä toi työhöni useita eri näkökulmia ja lisäsi sen luotettavuutta. Koen onnistuneeni opinnäytetyössäni, sillä sain vastaukset kehittämiskysymyksiini ja toteutin huoneentaulun, josta on jatkossa hyötyä ohjaajille. Käyttämäni menetelmät tukivat kehittämistyöni tavoitteita tarkoituksenmukaisesti. Ryhmähaastattelun avulla halusin selvittää, millainen on lasten mielestä hyvä ohjaaja ja miten lapset kokevat ohjaajan vaikutuksen ryhmän toimintaan.

Alun perin tarkoitukseni oli toteuttaa yksilöhaastatteluja, mutta uimahallin olosuhteet tekivät siitä haastavaa. Vaikka yksilöhaastatteluilla olisi voinut saada vielä tarkempia vastauksia, ryhmähaastattelu osoittautui toimivaksi ratkaisuksi. Keskustelu lasten kanssa oli aktiivista. Lapset kuuntelivat toisiaan ja kommentoivat vastauksia, mikä oli yksi tavoitteistani. Haastatteluun osallistui kymmenen lasta, mikä oli mielestäni sopiva määrä. Jälkikäteen pohdin, että olisi ollut hyödyllistä haastatella myös nuorempien lasten ryhmää, jolloin vastauksissa olisi voinut esiintyä enemmän hajontaa ja tutkittavaa aihetta olisi voinut tarkastella laajemmasta näkökulmasta. Silti lasten vastaukset tarjosivat selkeän kuvan siitä, millaisena lapset näkevät hyvän ohjaajan.

Työpajan tavoitteena oli käydä keskustelua eri alojen ohjaajien kanssa lasten ryhmähaastattelusta saaduista vastauksista sekä pohtia, millainen heidän mielestään on hyvä ohjaaja. Koen, että työpaja onnistui erinomaisesti, sillä se synnytti monipuolista keskustelua ja erilaisia näkökulmia, vaikka työpajaan osallistui kolme ohjaajaa ja minä. Työpajan sisältöä olisi voinut vielä monipuolistaa toisella toiminnallisella tehtävällä fiiliskorttien lisäksi.

Työpajan keskustelujen, ryhmähaastatteluiden ja aiempien tutkimusten perusteella koostin huoneentaulun sisällön ja aloin hahmotella sen ulkoasua ja visuaalista ilmettä. Olen tyytyväinen lopputulokseen, sillä huoneentaulu on selkeä ja helppolukuinen. Sen värimaailma tekee siitä houkuttelevan ja erottuvan, erityisesti jos se sijoitetaan esimerkiksi taukuhuoneeseen muiden materiaalien joukkoon. Huoneentaulu on suunniteltu hyödyttämään kaikkia lasten kanssa työskenteleviä ohjaajia ja toimimaan käytännönläheisenä työkaluna heidän arjessaan. Oma yritykseni tulee hyötymään tehdystä opinnäytetyöstä, sillä sain paljon tietoa ”hyvästä ohjaajasta”.

Opinnäytetyössäni tutkitun tiedon perusteella pystyn kehittämään itseäni ohjaajana. Opinnäytetyöprosessi on ollut minulle erittäin opettavainen ja tarjonnut runsaasti tietoa monista itseäni kiinnostavista teemoista. Olen kasvanut ja kehittynyt prosessin aikana sekä ammatillisesti, että henkilökohtaisesti. Työn edetessä huomasin, että yritykseni arvot ovat linjassa lasten haastattelusta, ohjaajien työpajan ja opinnäytetyön tietoperustan esiin nousseiden näkökulmien kanssa. Tämä havainto vahvistaa luottamustani oman yritykseni toimintaan ja tuo varmuutta siitä, että yritykseni arvot ovat aidosti merkityksellisiä ja tärkeitä. Laajemmassa näkökulmassa kehittämistyöni tulokset antavat ammattialalle merkityksellistä tietoa hyvästä ohjaajasta sekä ohjaajan vaikutuksesta lapsiryhmään. Tietoa voisi konkreettisesti levittää muille toimijoille lähettämällä ohjaajan huoneentaulun PDF- version sähköpostiin eri yrityksille, jotka harjoittavat ohjaamista lapsille- ja nuorille tai aikuisille.

Työskentely lasten parissa vaatii tietoa ja taitoa sekä kykyä reflektoida omaa toimintaansa ja sen vaikutuksia ryhmään. Minulla on nyt uimaopettajan käsityksen lisäksi parempi käsitys siitä, miten yhteisöpedagogi voi edistää lasten hyvinvointia ja osallisuutta liikunnallisessa ympäristössä.

LÄHTEET

- Arene ry. 2025. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. Viitattu 14.3.2025 <https://arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2025/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202025.pdf?t=1739803988>
- Deci, Edward L. & Ryan, Richard M. 2000. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist* 55(1), 68–78. Viitattu 16.3.2025 <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Diviák Tomáš, Lintner, Tomáš & Barbora Nekardová 2024. Interaction dynamics in classroom group work. *Social Networks* (79) Oct. 2024, 14-24. Viitattu 1.4.2025 <https://doi.org/10.1016/j.socnet.2024.05.002>
- Hyvärinen, Matti & Nikander, Pirjo & Ruusuvoori, Johanna & Aho, Anna- Liisa (toim.) 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino. E-kirja
- Iivonen, Esa 2022. Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön. MLL Blogi. Viitattu 15.3.2025 <https://www.mll.fi/blogi/jokaisella-lapsella-on-oikeus-turvalliseen-kasvuymparistoon/>
- Jokinen, Arja 2023. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat. Teoksessa Vuori, Jaana (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 15.3.2025 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-nakokulmat/>
- Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina 2021. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>
- Kumpulainen, Kristiina & Mikkola, Anna & Rajala, Antti & Hilppö, Jaakko & Lipponen, Lasse 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, Lotta (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus, 224–242.
- Laaksonen, Vilja 2022. Hyvän ryhmän tunnusmerkkejä varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tietopalvelu. Viitattu 1.4.2025 https://www.varhaiskasvatuksentietopalvelu.fi/artikkelit/hyvaryhma_varhaiskasvatus
- Leskisenoja, Eliisa 2019. Positiivinen pedagogiikka. PS-kustannus. E-kirja.
- Suomen suunnistusliitto 2014. Ohjaajaopas. Lasten ja Nuorten suunnistussivusto. Suunnistusliiton digitaaliset tukimateriaalit. Viitattu 5.3.2025 <https://sslkoulutus.fi/ohjaajanopas/>
- Liikutaan ilosta Oy. 2025. Viitattu 2.3.2025. <https://liikutaanilosta.fi/yhteystiedot-ja-palaute/>
- Mieli ry. 2022. Mielenterveys voimaksi -kuvakortit 2.0. Viitattu 13.3.2025 <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/mielenterveys-voimaksi-kuvakortit-2-0/>
- Nivala, Elina & Rynänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikkaa. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja.

- Nyyssölä, Anni & Korpela, Saana 2016. Monikielisen lapsiryhmän ohjaaminen. Vinkkejä ohjaajille. Suomen Punainen Risti. Helsinki. Viitattu 5.3.2025 https://rednet.punainenristi.fi/system/files/page/SPR_Opas%20vapaaehtoisille_Lapsiryhm%C3%A4nohjaamiseenA4.pdf
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma pro Oy.
- Opetushallitus 2024. Harrastamisen Suomen malli. Usein kysytyt kysymykset. Viitattu 16.3.2025 <https://harrastamisensuomenmalli.fi/ukk/>
- Opetushallitus 2025. Osa 1, Osallisuus kasvatusfilosofiana. Viitattu 5.3.2025 <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/lasten-osallisuus>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023. Uutinen 25.4.2023. “Harrastamisen Suomen mallin arviointiraportti: Vuorovaikutus ohjaajan kanssa saa lapset ja nuoret kiintymään harrastuksiin.” Viitattu 2.3.2025 <https://okm.fi/-/harrastamisen-suomen-mallin-arviointiraportti-vuorovaikutus-ohjaajan-kanssa-saa-lapset-ja-nuoret-kiinnittymaan-harrastuksiin>
- Piironen, Tiina 2007. Lasten osallistavien ryhmien ohjaaminen. Ohjaajan opas. Helsinki. Viitattu 4.3.2025 <https://nuorisoseurat.fi/wp-content/uploads/2016/12/mun-vuoro-osallisuus-opas.pdf>
- Ranta, Samuli 2020. Positiivinen pedagogiikka suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Kasvatustieteiden tiedekunta, Lapin yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 4.3.2025 https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/64412/Ranta_Samuli_Acta%20electronica%20Universitatis%20Laponiensis%20283.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Runkonen, Inkeri & Pekkilä, Sirke & Maijala, Sunna. 2024. Harrastamisen voimaa ja iloa: näkökulmia harrastustoiminnan ohjauksen pedagogiikkaan. Helsinki: Taideyliopisto. Viitattu 16.3.2025 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-353-482-7>
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 6.3.2025 <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>
- Saramäki, Venla 2020. Ohjaajan rooli montessoripäiväkodissa. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, Savonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 4.3.2025 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/354525/Saramaki_Venla.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto 2025. Uimaopettajakoulutus. Viitattu 2.3.2025 <https://suh.fi/koulutukset/uimaopettajakoulutus/>
- Tampereen yliopisto 2025. Matkakirja – EDU, Pedagoginen tietotaito. Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta. Viitattu 2.3.2025. https://peda.net/tuni/matkakirja/tiedekunnan_arvot_EDU/pt
- THL 2023. Lastensuojelun käsikirja. Lapsen osallisuus. Viitattu 5.3.2025 <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2. painos. Helsinki: Tammi. E-kirja.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 14.3.2025.
<https://tenk.fi/fi/tiedetilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>

Työterveyslaitos 2025. Ohjaajan rooli. Viitattu 13.3.2025. <https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/yhteistyon-ja-tyohyvinvoinnin-vuoropuhelu/ohjaajan-rooli>

LIITTEET

LIITE 1.

Haastattelurunko: Ryhmähaastattelu uimakoulun lapsille 19.2.2025

1. Millainen on sinun mielestäsi hyvä uimaohjaaja?
2. Mitä hyvä uimaohjaaja sanoo/tekee?
3. Miltä hyvä uimaohjaaja näyttää?
4. Miten hyvä uimaohjaaja kannustaa sinua?
5. Mitä tarkoittaa turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri uimakouluissa?

LIITE 2.

Työpajan runko eri alojen ohjaajille 13.3.2025

- Fiiliskortit ja ohjaajien esittäytyminen alkuun
- Lasten vastauksien esittäminen

Kysymykset:

1. Mitkä asiat lasten vastauksissa yllättivät teitä?
2. Miltä lasten määrittelemä ”hyvä ohjaaja” kuulostaa teidän näkökulmastanne?
3. Onko jokin lasten mainitsema asia, joihin ette ole aiemmin kiinnittäneet huomiota ohjaajan työssä?
4. Lasten mielestä hyvä ohjaaja ”ottaa kaikki huomioon”- mitä tämä käytännössä tarkoittaa?
5. Mitä voisimme oppia lasten ajatuksista kannustavasta ohjaamisesta?
6. Mitä mieltä olette lasten vastauksista liittyen turvalliseen hyväksyvään ilmapiiriin?
7. Miksi ohjaajan olemus ja asenne ovat tärkeitä?
8. Miten voisimme toimia niin, että jokainen lapsi kokee tulevansa kuulluksi ja kannustetuksi?
9. Mitä edellä mainitusta keskustelusta voitaisiin liittää huoneentauluun? Mitkä ovat hyvän ohjaajan merkit?